

DOI: <https://doi.org/10.32782/PPSS.2023.1.47>

ДЕСТРУКТИВНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ У СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ

Роман Федорович ЧЕРНИШ,

канд. юрид. наук, доц.,
доцент кафедри правознавства
Поліського національного університету
<https://orcid.org/0000-0003-4176-7569>

DESTRUCTIVE INFORMATIONAL INFLUENCE IN ANCIENT CHINA

An urgent problem today for ensuring international and national security is prompt response to the emergence of new threats in various spheres of public life (including the information sphere). The problem of destructive information influence and its countermeasures has been relevant since ancient times. In our opinion, in the course of organizing an effective response to the destructive informational influence exerted by the Russian Federation in the conditions of the Russian-Ukrainian war, it is necessary to take into account, including, previous experience with reference to the realities of today: communication channels, methods of distribution, environment, efficiency proving information, etc.

*“У військових діях атака на розуми – головне завдання,
атака на зміцнення – другорядне завдання війни”
Чжуе Лян*

Актуальною проблемою на сьогодні для забезпечення міжнародної та національної безпеки є оперативне реагування на виникнення нових загроз у різних сферах суспільного життя (у тому числі й в інформаційній). В цих умовах першочергового значення набуває усвідомлення і належна оцінка значення інформації та інформаційної складової розвитку сучасної цивілізації. Різні аспекти окресленої проблематики нами піднімалися в попередніх роботах [2, 1, 5 тощо]. Успішне її вирішення в умовах глобальних трансформацій у світі неможливо в рамках застосування традиційних підходів до прогнозування загроз та до забезпечення належного рівня колективної й національної безпеки. Зважаючи на викладене, хотілося б проаналізувати зміст найдавніших джерел, в яких згадується про здійснення деструктивного інформаційного впливу. Зокрема, одним із них є “Стратагеми” (систематизовані у Стародавньому Китаї схемами опосередкованого способу впливу, неявного маніпулювання чужою поведінкою). Найбільш систематизовані канони вказаного маніпулювання було відображено в праці китайського стратега й філософа Сунь-Цзи (VI століття до н.е.) “Мистецтво війни”. Він наголошував, що вінець мистецтва – підкорити супротивника без бою, а сутністю будь-якої війни – є обман. У цій праці докладно розглядаються інструкції з організації та підтримання морально-вольових якостей власної армії та держави, а також інструменти та прийоми соціально-політичної дестабілізації й “морального розкладання” армії та суспільства супротивника.

У Трактаті, поряд з суто тактичними порадами щодо дислокації військ, їх маневрів та інших аспектів ведення бою, вказується на необхідність організувати та розвивати інтриги у стані ворога, підривати авторитет командування і приковувати увагу суспільства до ганебних вчинків чи ситуацій, знецінювати традиції та ставити під сумнів вірування, засилати жінок “легкої поведінки” для “морального розкладання” війська, активно проводити шпигунську і диверсійну роботу та підтримувати зрадників. Зокрема: “війна – це шлях обману”, тому виграє той, хто вміє вести війну, не борючись. Для цього треба, по-перше, “Зруйнувати плани противника”, по-друге, “розладнати його союзи”, і лише, по-третє, “розгромити його війська” [4].

Сунь-Цзи акцентує увагу на основних прийомах маніпуляції противником шляхом психологічного впливу і поширення дезінформації, в певному поєднанні складових механізму примусу обраного об’єкта до необхідних дій. Значна увага зосереджувалася на необхідності отримання знань про особистісні характеристики командуючих військами супротивника (цільової аудиторії), адже саме вони керують військовими діями. Аналізуючи вказану інформацію, можливо ввести противника в оману, відповідно – отримати перемогу. Тобто, саме Сунь-Цзи першим відмітив необхідність визначення характеристики цільової аудиторії для досягнення мети деструктивного інформаційного впливу.

У трактаті постулюється, що найважливішим прийомом ведення війни є дезінформація противника, психологічна обробка населення й війська з метою роз’єднання, а також проведення інформаційних диверсій з метою послаблення сил противника. Викладені рекомендації залишаються актуальними в умовах сьогодення. Зокрема:

- 1) критикуйте та піддавайте сумніву все добре, що є в країні вашого супротивника;
- 2) залучайте в злочинні заходи відомих діячів супротивника;
- 3) підривайте престиж керівництва супротивника й виставляйте його в потрібний момент на ганьбу громадськості;
- 4) використовуйте з цією метою співробітництво з найбільш підлими і мерзенними людьми;
- 5) розпалюйте сварки й сутички серед громадян ворожої вам країни;
- 6) підбурюйте молодь проти старих;
- 7) заважайте всіма засобами роботі уряду супротивника;
- 8) запобігайте всіма способами нормальному забезпеченню ворожих військ і підтриманню в них порядку;
- 9) сковуйте волю воїнів супротивника піснями та музикою;
- 10) робіть все можливе, щоб знецінити традиції ваших ворогів і підірвати їхню віру у своїх богів;
- 11) посилайте до військ супротивника жінок легкої поведінки для того, щоб доповнити справу занепаду;
- 12) будьте щедри на пропозиції та подарунки для купівлі інформації і спільників. Узагалі не заощаджуйте ні на грошах, ні на обіцянках, тому що вони приносять прекрасні результати [4].

Узагальнивши концепцію Сунь-Цзи можна дійти висновку, що пріоритетними в боротьбі з ворогом є непрямі, найчастіше суто інформаційні дії, за

допомогою яких потрібно добитися “руйнування всього позитивного, що є у ворога, втягти його видатних представників у злочинні дії, зробити їх посміховиськом перед суспільством, використовувати для співробітництва найбільш огидних особистостей”. Однією з основоположних засад концепції є твердження про необхідність створення в супротивника безладдя й хаосу задля перемоги. гудзик

Вказані ідеї знайшли своє відображення в працях інших китайських мислителів. До їх числа належить військовий теоретик Чжуге Лян (III ст. до н.е.). Зокрема, Чжуге Лян відмічав, що ніколи не потрібно розмахувати мечем, бо суть великої китайської військової традиції завжди зводилася до того, що мозок обдурить силу м'язів [3]. На його думку, у військових діях атака на розуми – головне завдання, атака на зміцнення – другорядне завдання війни. Бій – це другорядна справа [3].

Підсумовуючи викладене доходимо висновку, що проблематика деструктивного інформаційного впливу та його протидії була актуальною з давніх часів. На нашу думку, в ході організації дієвої протидії деструктивному інформаційному впливу, який здійснює російська федерація в умовах російсько-української війни потрібно враховувати вищевказані тези з прив'язкою до реалій сьогодення: каналів комунікації, способів поширення, середовища, оперативності доведення інформації тощо.

Список використаних джерел:

1. Roman Chernysh. Investment Security Management in Transition Economies: Legal and Organizational Aspects / T.O. Vlasenko, R.F. Chernysh, A.V. Dergach, T.V. Lobunets, O.B. Kurylo // *International Journal of Economics and Business Administration*. Volume VIII. Issue 2. 2020. pp. 200-209.
2. Roman F. Chernysh, Viktoriya L. Pogrebnyaya, Iryna I. Montrin, Tetiana V. Koval and Olha S. Paramonova. Formation and application of communication strategies through social networks: legal and organizational aspects. *International Journal of Management*. Volume 11. Issue 06. June 2020. pp. 476-488. Article ID: IJM_11_06_041 Available online at <http://www.iaeme.com/ijm/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=6> DOI: 10.34218/IJM.11.6.2020.041.
3. Малявин В.Б. Шэнь. Искусство управления. 2004. 432 с.
4. Сунь-Цзи. Мистецтво війни. URL: <http://masters.donntu.org/2014/fknt/kebikov/library/article9.pdf>
5. Черниш Р.Ф. Міжнародно-правовий досвід використання соціальних мереж військовослужбовцями збройних сил та співробітниками правоохоронних органів. *Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ “Ужгородський національний університет”*. 2016. Вип. 6. С. 216-218. URL: http://pap.in.ua/6_2016/64.pdf.